

Odeljenje za nadgledanje

Sektor za nadgledanje pravosudnog sistema

Različite zajednice pred pravosudnim sistemom na Kosovu

**Preliminarni statistički pregled kazni i ishoda suđenja u okružnim,
opštinskim i sudovima za prekršaje**

Decembar 2008.

SADRŽAJ

REZIME IZVEŠTAJA.....	3
1. UVOD.....	4
1.1. Metodologija.....	4
1.2. Tumačenje podataka.....	7
2. BROJ OSLOBOĐENIH/OSUĐENIH.....	7
2.1. Okružni sudovi.....	8
2.2. Opštinski sudovi.....	8
2.3. Sudovi za prekršaje.....	9
2.4. Analiza.....	9
3. VRSTA KAZNE.....	10
3.1. Okružni sudovi.....	10
3.2. Opštinski sudovi.....	11
3.3. Sudovi za prekršaje.....	12
3.4. Analiza.....	13
4. PROSEČNA KAZNA.....	13
4.1. Okružni sudovi.....	14
4.2. Opštinski sudovi.....	15
4.3. Sudovi za prekršaje.....	16
4.4. Analiza.....	17
5. SUDIJE ISTE ETNIČKE GRUPE U ODNOSU NA RAZLIČITU.....	17
6. ZAKLJUČAK.....	18

REZIME IZVEŠTAJA

Ovaj izveštaj predstavlja preliminarnu statističku pregled tri krivična dela (nezakonito posedovanje oružja, krađa, narušavanje javnog mira i reda) presuđena od strane okružnih, opštinskih i sudova za prekršaje na Kosovu. Svrha izveštaja je da uporedi kazne i ishode suđenja u slučajevima koji uključuju okrivljene kosovske Albancima i okrivljene iz ostalih zajednica.

Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu (OEBS) razmotrila je više od 1,000 predmeta koji su se odnosili na slična krivična dela koja su počinila okrivljena lica iz različitih kosovskih zajednica. Nakon toga uporedila je u tim predmetima ishod suđenja i kazne u slučajevima koji su uključivali kosovske Albance protiv slučajeva koji su uključivali kosovske nealbance. Dalje, OEBS je uporedio ishod suđenja i kazne u slučajevima koji su uključivali kosovske Albance protiv slučajeva koji su uključivali kosovske Srbe, Rome, Aškalije i Egipćane¹ i kosovske Bošnjake.²

Upoređenja se zasnivaju na tri pokazatelja: obimu oslobađajućih/osuđujućih presuda ili odgovornosti za izvršeno delo, vrsti kazne i prosečnoj kazni.

OEBS je našao da prosečan ishod slučajeva u kojima su okrivljeni kosovski Albanci se značajnije ne razlikuje od ishoda predmeta u kojima su okrivljena lica iz ostalih zajednica. Međutim, OEBS je primetio da se neki pokazatelji razlikuju u zavisnosti od etničke pripadnosti okrivljenog lica. No ipak, ove razlike nisu uvek povoljnije za ili protiv određene grupe.

OEBS ne može da isključi mogućnost da su i ostali faktori, imućnost ili status okrivljenog, kvalitet advokata ili da li je okrivljeno lice ponovni izvršilac krivičnog dela, imali uticaj na konačnu presudu (lice je krivo ili nije krivo, iznos novčane kazne ili kazne zatvora). Ipak, ovde izneti rezultati trebalo bi da se posmatraju kao početna tačka za mnogo šire statističke analize.

U zaključku, analizirani podaci ne pokazuju jasnu tendenciju da je kosovsko pravosuđe na Kosovu naklonjenije nekoj određenoj zajednici.

---

¹ Romi, Aškalije i Egipćani su posebne zajednice na Kosovu. Međutim, zbog male veličine uzorka svake pojedinačne zajednice i zajedničkih problema, OEBS je analizirao podatke za ove tri zajednice kao za jednu.

² Okrivljenih iz ostalih zajednica ima u malom procentu, i zbog ograničenog uzorka OEBS nije mogao da ih analizira u ovom izveštaju kao posebne zajednice.

1. UVOD

Svrha ovog izveštaja je da proceni da li postoje razlike u kaznama i ishodima suđenja u slučajevima koji uključuju okrivljene kosovske Albance i okrivljena lica iz ostalih zajednica.

Međunarodni standardi izričito zabranjuju sve oblike „diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.”³

Kosovski domaći zakoni uspostavljaju slične standarde. U skladu sa Zakonom protiv diskriminacije iz 2004. godine, „ne sme biti nikakve neposredne ili posredne diskriminacije bilo koje osobe na osnovu pola, roda, starosti, bračnog stanja, jezika, fizičke ili mentalne nesposobnosti, seksualnih sklonosti, političke pripadnosti ili ubeđenja, porekla, nacionalnosti, religije ili uverenja, rase, društvenog porekla, imovine, rođenja ili bilo kojeg drugog statusa.”⁴ Tako, pripadnost određenoj etničkoj grupi ne može biti faktor pri odmeravanju krivičnih sankcija.

Izveštaj sadrži statistički pregled sankcija koje su izrekli okružni, opštinski ili sudovi za prekršaje na Kosovu u predmetima u kojima su okrivljena lica bili kako kosovski Albanci tako i okrivljeni nealbanci. Statistički podaci se zasnivaju na informacijama koje su OEBS-u pružili sudski službenici. Izveštaj ne objašnjava konkretne činjenice svakog pojedinog predmeta, nego radije ima za cilj da prepozna uobičajene trendove.

1.1. Metodologija

Analitički podaci su podeljeni u tri dela, koji odražavaju nadležnost kosovskih sudova u tri instance: okružni sudovi, opštinski sudovi, i sudovi za prekršaje.⁵

1.1.1. Krivična dela

Da uporedi slične predmete, OEBS je uradio procenu određenog krivičnog dela za svaki sud:⁶

- Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja (**nezakonito posedovanje oružja**, član 328(2) Privremenog krivičnog zakona Kosova)⁷ za okružne sudove;

³ Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 14. Vidi takođe član 26, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima: „Sva lica su jednaka pred zakonom i imaju prava na jednaku zaštitu po zakonu bez ikakve diskriminacije.”

⁴ Vidi član 2(a), Zakona protiv diskriminacije br. 2004/3, 19. februar 2004, koji je proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2004/32, od 20. avgusta 2004.

⁵ Za više informacija o sudovima za prekršaje videti OEBS-ov izveštaj, *Pregled Krivično pravosudnog sistema: Zaštita svedoka u krivičnom pravosudnom sistemu, Administracija pravde u sudovima za prekršaje, Maloletna lica u krivičnim procedurama* (2006), strane 19-22.

⁶ OEBS je izabrao predmete koji se relativno često pojavljuju na Kosovu, sa nadom da će ovo dovesti do velikog uzorka predmeta.

⁷ Privremeni krivični zakon Kosova, proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/25, o *Privremenom krivičnom zakonu Kosova*, 6. juli 2003 (“Privremeni krivični zakon”).

- **Krađa** (član 252(1) Privremeni krivični zakon Kosova) za opštinske sudove; i
- **Remećenje javnog reda i mira**⁸ (član 18 Zakon o javnom redu i miru) za prekršajne sudove.

OEBS je razmatrao samo predmete u kojima su lica isključivo okrivljena za jedno od gore navedenih krivičnih dela i isključio sve predmete gde su lica okrivljena za višestruka krivična dela. Osim toga, OEBS iz uzetog uzorka podataka razmatrao samo lakša krivična dela i iz tog razloga je isključio predmete teške krađe⁹ i teške oblike krivičnog dela nezakonitog posedovanja oružja.¹⁰

Izveštaj pokriva period od aprila 2004. godine (datum stupanja na snagu Privremenog krivičnog zakona) pa sve do marta 2008.

Da bi se povećala pouzdanost statističkih podataka, OEBS je ispitao veliki broj predmeta (702 u koje su bili umešani kosovski Albanci i 355 u koje su bili umešani kosovski nealbanci, što čini ukupno 1057 predmeta). Nažalost, nefunkcionisanja sudova u tim severne opštinama nakon februara 2008. učinilo je nemogućim da se dobiju podaci iz opštinskih i sudova za prekršaje u Mitrovicë/Mitrovici, Leposaviću/Leposaviq i Zubinom Potoku. Ovo je dovelo do uporedno malog broja predmeta u koje su bili umešani okrivljeni iz nealbanske zajednice u opštinskim i sudovima za prekršaje.¹¹

1.1.2. Etnička pripadnost okrivljenih

OEBS je nasumično uzimao u obzir primere slučajeva i nije prethodno odabirao slučajeve na osnovu osobene pripadnosti optuženog.

Kao što je opširno prikazano u tabeli 1, OEBS je analizirao slučajeve koji su obuhvatali navodna dela nezakonitog posedovanja oružja (okružni sudovi), krađa (opštinski sudovi), I remećenje javnog reda i mira (opštinski sudovi):

Table 1

	Predmeti u koje su bili umešani kosovski Albanci	Predmeti u koje su bili umešani kosovski nealbanci
Okružni sudovi (nezakonito posedovanje oružja)	126	110
Opštinski sudovi (Krađa)	259	79
Sudovi za prekršaje (Remećenje javnog reda i mira)	317	166
UKUPNO	702	355

⁸ Zakon o javnom redu i miru, u Službenom listu Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo br. 13 od 1981 godine.

⁹ Član 253, Privremeni krivični zakon.

¹⁰ Član 328(1) i 328(3), Privremeni krivični zakon.

¹¹ Podaci iz Okružnog suda u Mitrovicë/Mitrovici dobijeni su pre februara 2008.

Sledeća tabela sumira broj okrivljenih kosovskih nealbanaca po etničkoj pripadnosti:

Tabela 2

	Okružni sudovi (nezakonito posedovanje oružja)	Opštinski sudovi (Krađa)	Sudovi za prekršaje (remećenje javnog reda i mira)
Srbi	78	37	97
Bošnjaci	14	23	24
Romi, Aškalije, Egipćani	10	14	38
Goranci	0	4	3
Turci	5	1	1
Crnogorci	1	0	0
Hrvati	2	0	2
UKUPNO	110	79	165

U slučajevima analiziranim od strane OEBS-a visoki procenat okrivljenih nealbanaca su kosovski Srbi. Kosovski Bošnjaci, Romi, Aškalije i Egipćani su posebno druga i treća najveća zajednica. Okrivljeni iz ostalih zajednica zastupljeni su u malom procentu i OEBS zbog malog uzorka nije mogao da ih analizira kao posebne zajednice u ovom izveštaju.

1.1.3. Pokazatelji

OEBS je na osnovu neobrađenih podataka koji su prikupljeni u različitim sudovima uporedio slične predmete u kojima su okrivljena lica bili kosovski Albanci i kosovski nealbanci na osnovu tri pokazatelja:

1. Stopa osuđujućih/oslobađajućih presuda ili odgovornosti;¹²
2. Vrsta kazne (zatvorska kazna u odnosu na novčane kazne; uslovne kazne u odnosu na bezuslovne kazne); i
3. Prosečne kazne (dužina zatvora i iznos novčane kazne).

Osim toga, OEBS je uporedio predmete u kojima su bili uključeni okrivljeni kosovski Albanci i okrivljena lica iz tri najveće nealbanske zajednice: kosovskih Srba, kosovskih Bošnjaka i Roma, Aškalija i Egipćana.

Konačno, OEBS je takođe uporedio kazne u predmetima gde su okrivljeni i sudija bili iste etničke pripadnosti sa predmetima gde su okrivljeni i sudija bili različite etničke pripadnosti.¹³

¹² U svrhu ovog izveštaja „oslobađajuća” presuda uključuje bilo koji ishod koji je drugačiji od krivične kazne (na primer, prekid sudskog postupka, odbacivanje optužnice ili sudska opomena).

¹³ Ovo upoređenje je bilo moguće samo na osnovu prikupljenih podataka u okružnim sudovima. Nedovoljni podaci su bili dostupni iz opštinskih i sudova za prekršaje gde je većina predmeta (između 95% i 99%) uključivala albanske sudije.

1.2. Tumačenje podataka

Na utvrđivanje da li je lice krivo ili nevino, odluku o visini kazne koja treba da se izrekne i iznos kazne mogu uticati različiti faktori. Ovo uključuje jačinu dokaza koje predstavio tužioc, izvođenje odbrane, dali je sudija imao namere da kriminalca osudi oštro ili blago količina štete koje okrivljeni prouzrokovao, i dali je okrivljeno lice ponovni izvršilac krivičnog dela

Konačna presuda u pretresu u velikoj meri je diskreciono pravo sudije. Zakon uspostavlja opšta načela za određivanje vrste kazne koja treba da se izrekne, izračunavanje kazne i uspostavljanje opsega u okviru koga sudija može da bira. No ipak, sudija u svakom određenom predmetu ima konačno i široko diskreciono pravo prilikom odlučivanja o ishodu suđenja i vrsti i iznosu kazne u bilo kom specifičnom slučaju. Sudija ne treba da dozvoli da etnička pripadnost okrivljenog utiče na njegovu ili njenu odluku.

Iz tog razloga, moguće je da će dvoje različitih sudija koji predsedavaju u predmetima koji uključuju identične činjenice izreći različite kazne. Isto tako, moguće je da će se dvama okrivljenim licima koja su počinila isto krivično delo (na primer krađu bicikla) izreći različita kazna. Zbog, njihovog prošlog vladanja, priznavanja krivice ili njihovih ličnih okolnosti.¹⁴

Čak i tamo gde statistički podaci pokazuju različitosti između kosovskih Albanaca i kosovskih nealbanaca kojima je suđeno za slična krivična dela, to ne mora neophodno da pokazuje da su sudije pristrasne prema određenoj grupi. U stvari, na osnovu prikupljenih neobrađenih podataka, OEBS ne zna razloge za ove različitosti. Na primer, niske prosečne kazne koje dobija jedna grupa moglo bi da znači da okrivljeni iz te grupe mogu sebi da priušte bolje advokate ili da prosečan broj njih izvršava lakše oblike krivičnih dela od ostale grupe (na primer, jedna grupa uglavnom krade bicikle, dok druga grupa uglavnom krade automobile).

OEBS je pokušao da analizira slučajeve koji su obuhvatali različite oblike činjeničnih situacija uzimajući u obzir preko 1,000 slučajeva. Na primer, može se pretpostaviti da će među 100 primera slučajeva krađe, neki uključivati skupocene a neki jeftinije predmete, neki dobro a neki loše pravno zastupanje.

Izveštaj predstavlja neobrađene podatke u obliku tabela i grafikona nakon kojih sledi kratak opisni tekst.

2. BROJ OSLOBOĐENIH/OSUĐENIH

Prvo, OEBS je upoređivao slučajeve koji su uključivali okrivljene iz različitih zajednica na osnovu ishoda suđenja, npr. procenat osuđenih lica u poređenju sa procentom osoba koje su proglašene nevinim.

U svrhu ovog izveštaja, OEBS je podelio slučajeve između osuđujućih (gde su sudovi okrivljenima izrekli novčanu ili zatvorsku kaznu) i „oslobađajućih“ presuda. Kategoriju „oslobodjenih“ čine svi slučajevi kod kojih na suđenju nije izrečena osuđujuća presuda (npr: okrivljeni je oslobođen ili je dobio ukor, optužba je

---

¹⁴ Vidi član 64(1), Privremenog krivičnog zakona.

obustavljena, okrivljeni je preminuo, ili je postupak obustavljen zbog nedostatka dokaza).

2.1. Okružni sudovi

Tabela 3

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Osuđeni	118 (94%)	103 (94%)
Oslobođeni	8 (6%)	7 (6%)

Tabela 4

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Osuđeni	13 (93%)	10 (100%)	73 (94%)	118 (94%)
Oslobođeni	1 (7%)	0 (0%)	5 (6%)	8 (6%)

Podaci prikupljeni u okružnim sudovima, kako je prikazano u tabeli 4, pokazuju veoma slične procenete oslobođenih i osuđenih za kosovske Bošnjake, Srbe i Albance. Međutim, svi ispitani slučajevi koji obuhvataju Rome, Aškalije i Egipćane okončani su izricanjem osuđujuće presude za okrivljene.

2.2. Opštinski sudovi

Tabela 5

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Osuđeni	230 (89%)	60 (76%)
Oslobođeni	29 (11%)	19 (24%)

Podaci prikupljeni u opštinskim sudovima u tabeli 5 pokazuju relativno komparativne procenete oslobođenih/osuđenih okrivljenih kosovskih Albanaca i kosovskih nealbanaca. Beleži se da je oslobađajući procenat duplo viši za kosovske nealbance nego za kosovske Albance. (24% prema 11%).

Tabela 6

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Osuđeni	21 (91%)	9 (64%)	28 (76%)	230 (89%)
Oslobođeni	2 (9%)	5 (36%)	9 (24%)	29 (11%)

Prikaz prema etničkoj pripadnosti optuženih u tabeli 6 pokazuje neke razlike među različitim zajednicama, okrivljeni kosovski Bošnjaci su imali naveći procenat

osuđenih (91%) dok su Romi, Aškalijske i Egipćani imali najniži procenat (64%). Sve grupe su imale procenat nevinosti ispod 40%.

2.3. Sudovi za prekršaje

Tabela 7

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Odgovorni	290 (91%)	115 (69%)
Nevini	27 (9%)	51 (31%)

Podaci prikupljeni u sudovima za prekršaje u tabeli 7 pokazuju značajno različite presude za okrivljene kosovske Albance i kosovske nealbance. Sudovi su okrivljene kosovske nealbance oslobađali skoro četiri puta češće nego kosovske Albance (31% prema 9%).

Tabela 8

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalijske i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Odgovorni	11 (46%)	29 (76%)	72 (74%)	290 (91%)
Nevini	13 (54%)	9 (24%)	25 (26%)	27 (9%)

Podela prema etničkoj pripadnosti okrivljenih u tabeli 8 pokazuje znatno drugačije procenat oslobođenih i osuđenih lica različite etničke pripadnosti. Okrivljeni kosovski Albanci čine najviši procenat odgovornih (preko 91%), dok kosovski Bošnjaci čine najniži (ispod 46%). Kosovski Srbi i kosovski Romi, Aškalijske i Egipćani imali su komparativan procenat odgovornosti (oko 74-76%).

2.4. Analiza

Podaci pokazuju da je procenat optuženih pa oslobođenih lica veći za kosovske nealbance na nivou opštinskog suda (gde su sudije oslobađale okrivljene kosovske nealbance dvaput više nego okrivljene kosovske Albance) i na nivou sudova za prekršaje (skoro četiri puta više). Vredi pomenuti da su i u opštinskim sudovima i u sudovima za prekršaje, sudije kosovski Albanci sudile kosovskim nealbancima.¹⁵ Procenat osuđenih iz ove dve grupe je skoro identičan u okružnim sudovima.

Iako ovi podaci mogu ukazivati na to da su sudije kosovski Albanci u proseku blaži prema okrivljenim kosovskim nealbancima u opštinskim sudovima i sudovima za prekršaje, OEBS naglašava da mnogi faktori mogu uticati na konačnu odluku sudije o tome da li je optuženo lice krivo ili nevino. Dalje, veći procenat optuženih pa oslobođenih lica koji pripadaju nekoj grupi može se pripisati spoljašnjim faktorima (npr: neki okrivljeni iz određene grupe su bili u mogućnosti da priušte bolje advokate ili su tužioci imali slabe slučajeve protiv nekih okrivljenih lica).

¹⁵ Kao što je već objašnjeno (u fusnoti 13), u opštinskim sudovima i sudovima za prekršaje velika većina slučajeva (između 955 i 99%) uključuje albanske sudije. OEBS nije bio u mogućnosti da dobije podatke iz pet sudova sa najvećim brojem nealbanskih sudija (Opštinski sud Mitrović/Mitrovica, Opštinski sud i sud za prekršaje Leposaviq/Leposavić i Opštinski sud i Sud za prekršaje Zubin Potok) zbog ne funkcionisanja tih sudova.

Slično tome, primećena razlika između optuženih kosovskih Srba, Roma, Aškalijsa i Egipćana i kosovskih Bošnjaka ne može se automatski pripisati pristrasnosti sudija prema određenoj zajednici.

3. VRSTA KAZNE

Drugi pokazatelj koji je OEBS analizirao prilikom upoređivanja kazni izrečenih okrivljenima iz različitih zajednica jeste vrsta kazne.

Za sva tri prekršaja koja su ocenjena u ovom izveštaju (nezakonito posedovanje oružja, krađa i ometanje javnog reda i mira), zakon kao alternativnu kaznu propisuje novčanu ili zatvorsku kaznu. Sudija odlučuje koju će kaznu izreći na pojedinačnim osnovama.

Sudija odlučuje koju kaznu da postavi od slučaja ka slučaju. Dalje, sudija može da odluči da postavi uslovnu kaznu.¹⁶ Uslovna kazna nema samo znatno drugačiji uticaj na okrivljenog od kazne koja nije uslovna (u praksi, uslovna kazna se u većini slučajeva ne izvršava)¹⁷ nego je tehnički i alternativna kazna jednoj efektivnoj presudi.¹⁸

Stoga, kazna zatvora i uslovna kazna zatvora se tretiraju kao dva različita tipa kazne. Iz istog razloga, uslovna novčana kazna se tretira kao odvojena vrsta kazne od novčane.

3.1. Okružni sudovi

Tabela 9

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Novčana kazna	67 (57%)	25 (24%)
Uslovna zatvorska kazna	44 (37%)	68 (66%)
Kazna zatvora	7 (6%)	10 (10%)

Kako je prikazano u tabeli 9, u okružnim sudovima, obe grupe su u preko 90% slučajeva kažnjene novčano ili im je izrečena uslovna zatvorska kazna. Sudovi su izrekli pravu zatvorsku kaznu u samo 6% slučajeva koji obuhvataju okrivljene kosovske Albance, 10% koji obuhvataju okrivljene kosovske nealbance.

Okrivljeni kosovski Albanci su mnogo češće kažnjavani novčano (57%) nego uslovnom kaznom zatvora (37%). Obrnut je slučaj za okrivljene kosovske nealbance koji su u 66% slučajeva osuđivani na kaznu zatvora dok su novčano kažnjavani samo u 24% slučajeva.

¹⁶ Uslovna kazna je alternativa za kaznu pritvora (član 41 Privremeni krivični zakon). Sudija može izreći uslovnu kaznu kako bi počiniocu dao ukor koji služi svrsi kažnjavanja putem izricanja kazne ali bez njenog izvršavanja (član 42, Privremeni krivični zakon).

¹⁷ Međutim, uslovna kazna može postati prava kazna ukoliko okrivljeni počini nov prekršaj u predviđenom vremenskom periodu (vidi član 45, Privremeni krivični zakon).

¹⁸ Vidi član 41, Privremeni krivični zakon.

Tabela 10

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Novčana kazna	3 (23%)	6 (60%)	15 (21%)	67 (57%)
Uslovna kazna zatvora	9 (69%)	4 (40%)	49 (67%)	44 (37%)
Kazna zatvora	1 (8%)	0 (0%)	9 (12%)	7 (6%)

Podela prema etničkoj pripadnosti okrivljenih u tabeli 10 pokazuje neke različitosti u pogledu kažnjavanja među zajednicama u okružnim sudovima. Okrivljeni Romi, Aškalije ili Egipćani i okrivljeni kosovski Albanci su znatno češće novčano kažnjavani (57-60%) za razliku od okrivljenih kosovskih Srba i kosovskih Bošnjaka (21-23%).

Okrivljeni kosovski Bošnjaci i kosovski Srbi su mnogo češće osuđivani na kaznu zatvora (pritvaranje ili uslovna kazna zatvora) (77-79%) za razliku od okrivljenih kosovskih Albanaca i Roma, Aškalija i Egipćana (40-43%).

Vredi pomenuti da okrivljeni Romi, Aškalije i Egipćani nisu osuđivani na kaznu zatvora ni u jednom od ispitivanih slučajeva.

3.2. Opštinski sudovi

Tabela 11

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Uslovna novčana kazna	11 (5%)	10 (17%)
Novčana kazna	150 (65%)	33 (55%)
Uslovna kazna zatvora	45 (20%)	9 (15%)
Kazna zatvora	24 (10%)	8 (13%)

Kako što je prikazano na tabeli 11, slučajevi u opštinskim sudovima pokazuju da jasno preovlađuju novčane kazne (novčana i uslovna novčana kazna), kazne koje su izricane u više od polovine svih slučajeva i za kosovske Albance i kosovske nealbance (65%, odnosno 55% što se tiče svakog ponaosob).

Relativno mali broj slučajeva koji obuhvataju kosovske nealbance u opštinskim sudovima ukazuje, takođe, na znatno češće izricanje uslovnih novčanih kazni za razliku od slučajeva koji obuhvataju kosovske Albance (17% u poređenju sa 5%).

Ostale kazne (uslovna kazna zatvora i pritvor) izricane su u sličnom broju slučajeva (15-20% i 10-13% što se tiče svakog ponaosob).

Tabela 12

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Uslovna novčana kazna	10 (48%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	11 (4.8%)
Novčana kazna	5 (24%)	4 (44.4%)	22 (78.6%)	150 (65.2%)
Uslovna kazna zatvora	4 (19%)	2 (22.2%)	3 (10.7%)	45 (19.6%)
Kazna zatvora	2 (9%)	3 (33.3%)	3 (10.7%)	24 (10.4%)

Na osnovu ograničene dostupnosti podataka iz opštinskih sudova, podela prema etničkoj pripadnosti okrivljenih u tabeli 12 pokazuje da su u opštinskim sudovima kosovski Bošnjaci najčešće dobijali uslovnu novčanu kaznu (48%)¹⁹, dok je drugim zajednicama najčešće izricana novčana kazna, sa procentom koji je rangirao od 45% do 78%.

Sve zajednice imaju komparativni procenat uslovne kazne zatvora (11% do 22%). Stvarna kazna zatvora nije bila uobičajena vrsta kazne za sve zajednice (9% do 11%) izuzev za kosovske Rome, Aškalije i Egipćane (33%).

3.3. Sudovi za prekršaje

Tabela 13

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Novčana kazna	212 (73%)	100 (87%)
Kazna zatvora	78 (27%)	15 (13%)

U ispitanim slučajevima pred sudovima za prekršaje, kako je prikazano u tabeli 13, novčana kazna je do skoro predstavljala primarni oblik kažnjavanja i za okrivljene kosovske Albance (73%) i kosovske nealbance (87%).

Podaci takođe ukazuju na to da su kosovskim Albancima izricane novčane kazne otprilike duplo češće nego kosovskim nealbancima (27% u poređenju sa 13%).

Tabela 14

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Novčana kazna	8 (73%)	24 (83%)	65 (90%)	212 (73%)
Kazna zatvora	3 (27%)	5 (17%)	7 (10%)	78 (27%)

Podela po etničkoj pripadnosti okrivljenih u tabeli 14 pokazuje da generalno nema znatnih razlika u tipovima kazni postavljenih okrivljenim kosovskim nealbancima u sudovima za prekršaje. Međutim, kosovski Srbi su bili pritvoreni otprilike jednu-

¹⁹ Svih deset predmeta pred opštinskim sudovima gde je kosovskim Bošnjacima izrečena uslovna kazna zatvora vodili su se u regionu Pejë/Peći.

trećinu od ukupnog broja kosovskih Bošnjaka i kosovskih Albanaca (10% vs. 27%). Novčana kazna je bila najčešća kazna za sve grupe (73% to 90%). Kosovski Albanci i Bošnjaci imaju najviše stope zatvorskih kazni (27%), dok kosovski Srbi najniže (10%).

3.4. Analiza

Podaci ni u jednom od tri sudova ne pokazuju konkretno da li se sa okrivljenim pripadnici različitih zajednica dobijaju pogodniji tip kazne. Iako ima razlika između zajednica, te razlike ne idu dosledno u prilog ili protiv neke određene grupe.

Mnogi faktori mogu da odrede sudijin izbor da izrekne pre jednu nego drugu vrstu kazne. Odluka može da zavisi od okolnosti tog slučaja (kao što su vrednost ukradenog predmeta, vrsta i količina oružja koje se poseduje, stepen odgovornosti okrivljenog, ili ranije počinjena krivična dela).²⁰ Takođe može da zavisi od drugih spoljnih činioca, kao što je kvalitet pravnog zastupanja ili težina tužiočevog slučaja. Stoga, zbog ostalih mogućih faktora koji utiču teško je oceniti kakav uticaj ima etnička pripadnost okrivljenog na vrstu izrečene kazne, u slučajevima koje je OEBS pregledao.

Osim toga, nije lako razvrstati različite vrste kazni po težini kako bi se odredilo da li se prema određena grupa okrivljenih dobija manje ili više povoljnije kazne. Iako je uslovna novčana kazna nesumnjivo najblaža kazna propisana zakonom, a kazna zatvora možda najteža, pitanje je da li je uslovna kazna zatvora teža kazna od novčane. Okrivljena osoba koja je u vrlo lošoj ekonomskoj situaciji može uslovnu zatvorsku kaznu smatrati blažom od novčane, dok bi dobro stojeća osoba radije platila novčanu kaznu nego da rizikuje da bude poslata u zatvor²¹.

Ali čak i ako se pogledaju dve okrivljene osobe sa istim materijalnim sredstvima, ne bi bilo lako odrediti da li je uslovna zatvorska kazna teža kazna od novčane. Dok bi neko možda rekao da je oduzimanje slobode samo po sebi teža kazna od novčane, neko drugi možda smatra da je zatvorska kazna, koja verovatno neće biti izvršena (osim ako okrivljeni u propisanom roku ne počinu neki drugo delo)²², blaža kazna od efektivnog finansijskog gubitka.

Kao zaključak, iako podaci o vrsti kazne pokazuju neke razlike između okrivljenih pripadnika različitih zajednica, OEBS ne može da zaključi da je određena grupa prosečno dobijala više blažih kazni.

4. PROSEČNA KAZNA

Konačni pokazatelj, koji je OEBS analizirao prilikom poređenja kazni koje su izrečene okrivljenim pripadnicima različitih zajednica, jeste prosečna visina kazne. U Privremenom krivičnom zakonu za većinu dela su utvrđeni zakonski minimum i maksimum. Tako sudija uz diskreciono pravo može da izriče bilo koju kaznu koja

²⁰ Vidi član 64(1), Privremenog krivičnog zakona.

²¹ Pod određenim uslovima uslovnost kazne može da bude opozvana (vidi član 45-47, Privremenog krivičnog zakona).

²² Vidi član 42 i naredni član Privremenog krivičnog zakona, gde su propisani uslovi za izricanje (i opozivanje) uslovne kazne zatvora.

spada u taj opseg. Mnogi činioci mogu da utiču na visinu kazne, kao što su prethodno vladanje i lične prilike vinovnika, okolnosti tog dela ili motivi okrivljenog.²³

Naravno, računanje kazne nije stvar matematike. Izricanje kazne je tako komplikovan postupak, da je teško uticaj jedne promenljive (moguću pristrasnost sudija u korist, odnosno protiv, jedne etničke grupe) na konačnu visinu kazne izdvojiti od drugih prisutnih činilaca. Zbog toga se ne može izvesti zaključak o neposrednom dokazu pristrasnosti putem analize različitih prosečnih kazni koje okrivljeni dobijaju za kršenje istih zakonskih odredbi. Okrivljeni pripadnici jedne grupe, iako krše istu zakonsku odredbu, mogu u proseku da počine manje teška dela (kao što je krađa hrane u poređenju sa krađom nakita), da budu prvi put prestupnici, da se ponašaju više korektno posle izvršenja prestupa ili da imaju bolje motive za počinjenje dela čak i za vreme suđenja.²⁴

4.1. Okružni sudovi

Tabela 15

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Novčana kazna (u evrima)	398 evra (67 slučaja)	333 evra (25 slučaja)
Uslovna zatvorska kazna (u mesecima)	5.4 meseci (44 slučaja)	5.4 meseci (68 slučaja)
Kazna zatvora (u mesecima)	3.1 meseci (7 slučaja)	5.6 meseci (10 slučaja)

Podaci koji su prikupljeni u okružnim sudovima iz tabele 15 pokazuju da okrivljeni kosovski nealbanci dobijali u proseku iste dužine uslovne kazne zatvora kao okrivljeni kosovski Albanci (5.4 meseci). Prosečne novčane kazne su takođe slične (398 u poređenju sa 333 evra) uzimajući u obzir maksimum limita koji su dozvoljeni zakonom.²⁵

Međutim, okrivljeni kosovski nealbanci dobijaju znatno veću ne uslovnu kaznu zatvora od okrivljenih kosovskih Albanaca (5,6 u poređenju sa 3,1 meseci).

Tabela 16

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Novčana kazna (u evrima)	325 evra (3 slučaja)	350 evra (6 slučaja)	297 evra (15 slučaja)	398 evra (67 slučaja)
Uslovna zatvorska kazna (u mesecima)	6.2 meseci (9 slučaja)	6.3 meseci (4 slučaja)	5.0 meseci (48 slučaja)	5.4 meseci (44 slučaja)

²³ Vidi član 64(1), Privremenog krivičnog zakona. Pored toga, prilikom određivanja novčane kazne sud mora da uzme u obzir i ekonomsku situaciju počinioca. Tu spada visina njihovog ličnog dohotka, imovina, i ranije obaveze (član 64(3), Privremenog krivičnog zakona).

²⁴ Vidi član 64 Privremenog krivičnog zakona koji opisuje faktore koje sudija treba da uzme u obzir kada određuje tip kazne.

²⁵ Za krivično delo Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja, ilegalno iz člana 328(2) Privremeng krivičnog zakona sud može da postavi novčanu kaznu u iznosu od 50 do 7.500 eura.

Zatvorska kazna (u mesecima)		n/a	4.2 meseci (9 slučaja)	3.1 meseci (7 slučaja)
------------------------------	--	-----	----------------------------------	----------------------------------

Tabela 16 prikazuje prosečne novčane kazne za sve grupe. Kosovski Srbi u proseku dobijaju najniže (297 evra), dok kosovski Albanci najveće (398 evra).

U tabeli 16 vidi se da su uslovne zatvorske kazne malo veće za Bošnjake i Rome, Aškalije i Egipćane (6.2 i 6.3 meseci što se tiče svakog ponaosob) nego za kosovske Srbe i kosovske Albance (5.0 i 5.4 meseci što se tiče svakog ponaosob).

Pored toga, okrivljeni kosovski Srbi dobijaju malo duže kazne zatvora od okrivljenih kosovskih Albanaca (4.2 u poređenju sa 3.1 meseci). U ispitanim slučajevima ni jedan Rom, Aškalija ili Egipćanin nije dobio neku zatvorsku kaznu. Iako je bio jedan slučaj kazne zatvora (18 meseci) koja je izrečena okrivljenom kosovskom Bošnjaku, on je izuzet iz ove tabele jer bi to stvorilo netačnu predstavu o “prosečnoj” kazni zatvora.

4.2. Opštinski sudovi

Tabela 17

Prosečna kazna	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Uslovna novčana kazna (u evrima)	319 evra (11 slučaja)	787 evra (10 slučaja)
Novčana kazna (u evrima)	247 evra (150 slučaja)	240 evra (33 slučaja)
Uslovna zatvorska kazna (u mesecima)	3.0 meseci (45 slučaja)	3.7 meseci (9 slučaja)
Zatvorska kazna (u mesecima)	3.5 meseci (24 slučaja)	4.1 meseci (8 slučaja)

Kao što se vidi u tabeli 17, podaci o novčanim kaznama u opštinskim sudovima pokazuju da okrivljeni kosovski nealbanci u proseku dobijaju mnogo veće uslovne novčane kazne (787 evra) nego kosovski Albanci (319 evra). Međutim, ova konstatacija je zasnovana na relativno malom broju slučajeva (11 koji uključuju okrivljene kosovske Albance i 10 koji uključuju okrivljene kosovske nealbance).²⁶

Prosečne novčane kazne, su bile neznatno veće za kosovske Albance (247 evra) nego za kosovske nealbance (240 evra).

Tabela 17 pokazuje da okrivljeni kosovski nealbanci dobijaju malo više zatvorske termine (3.7 u poređenju sa 3.0 meseci) nego a uslovne zatvorske kazne (4.1 u poređenju sa 3.5 meseci) nego okrivljeni kosovski Albanci.

²⁶ Dodaje se, kao što je prikazano dole u tabeli 18, svi okrivljeni nealbanci su bili kosovski Bošnjaci.

Tabela 18

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Uslovna novčana kazna (u evrima)	787 evra (10 slučaja)	n/a	n/a	319 evra (11 slučaja)
Novčana kazna (u evrima)	192 evra (5 slučaja)	212 evra (4 slučaja)	255 evra (22 slučaja)	247 evra (150 slučaja)
Uslovna zatvorska kazna (u mesecima)	4.3 meseci (4 slučaja)	3.0 meseci (2 slučaja)	3.3 meseci (3 slučaja)	3.0 meseci (454 slučaja)

Tabela 18 pokazuje da okrivljeni kosovski Bošnjaci dobijaju mnogo veće uslovne novčane kazne od okrivljenih kosovskih Albanaca. Ni u jednom od ispitanih slučajeva nije neki kosovski Srbin ili Rom, Aškalija ili Egipćanin bio kažnjen uslovnom novčanom kaznom.

Kako se vidi u tabeli 18, okrivljeni kosovski Bošnjaci takođe dobijaju veću prosečnu uslovnu zatvorsku kaznu (4.3 meseci) od okrivljenih pripadnika drugih grupa (3.0 to 3.3 meseci). Međutim, kosovski Bošnjaci dobijaju najkraće kazne zatvora (0.8 meseci). Okrivljeni kosovski Srbi dobijaju najduže zatvorske kazne (6 meseci), dok prosečni zatvorski termini za kosovske Albance, Rome, Aškalije i Egipćane kreću između 3.5 i 4.3 meseci.

4.3. Sudovi za prekršaje

Tabela 19

	Kosovski Albanci	Kosovski nealbanci
Novčana kazna (u evrima)	134 evra (212 slučaja)	130 evra (100 slučaja)
Zatvorska kazna (u danima)	24 dana (78 slučaja)	22 dana (15 slučaja)

U tabeli 19 sumirani podaci koji su prikupljeni u sudovima za prekršaje pokazuju da okrivljeni kosovski Albanci i nealbanci dobijaju veoma slične prosečne kazne. Kosovski Albanci dobijaju malo veće zatvorske kazne (24,1 prema 21,7) i malo više novčane kazne (134 prema 130,9 evra) od okrivljenih kosovskih nealbanaca.

Tabela 20

	Kosovski Bošnjaci	Romi, Aškalije i Egipćani	Kosovski Srbi	Kosovski Albanci
Novčana kazna (u evrima)	130 evra (8 slučaja)	122 evra (24 slučaja)	136 evra (65 slučaja)	134 evra (212 slučaja)
Zatvorska kazna (u mesecima)	15 dana (3 slučaja)	19 dana (5 slučaja)	26 dana (7 slučaja)	24 dana (78 slučaja)

U tabeli 20, podela prema etničkoj pripadnosti okrivljenog pokazuje da u proseku u sudovima za prekršaje sve grupe dobijaju slične novčane kazne.

Tabela 20 pokazuje da okrivljeni kosovski Srbi i kosovski Albanci u proseku dobijaju neznatno veće zatvorske kazne (24 do 26 dana) od okrivljenih kosovskih Bošnjaka i Roma, Aškalija i Egipćana (15 do 19 dana).

4.4. Analiza

Podaci iz sva tri suda govori nema znatnih razlika u prosečnosti kazni prema kosovskim Albancima i nealbancima. Slično tome, podaci pokazuju sličan prosek kazni između okrivljenih pripadnika kosovskih Srba, Roma, Aškalija i Egipćana i kosovskih Bošnjaka.

Međutim, postoje dva uočljiva izuzetka: zatvorska kazna u okružnim sudovima, i uslovne novčane kazne u opštinskim sudovima. U proseku, visina ovih kazni je otprilike dva puta veća za kosovske nealbance nego za kosovske Albance.

Teško je objasniti ovu razliku, s obzirom da su ostali pokazatelji u istim sudovima vrlo slični za kosovske Albance i nealbance. Treba reći da iako je prosečna uslovna novčana kazna koju izriču opštinski sudovi mnogo viša za kosovske nealbance, prosečna novčana kazna je u stvari malo manja. Isto važi za okružne sudove, gde je prosečna dužina zatvorske kazne mnogo veća za kosovske nealbance, dok je prosečna dužina uslovne zatvorske kazne skoro ista i za kosovske Albance i nealbance.

Uopšteno, rezultati su izmešani tako da ne postoje grupe koje konstantno dobijaju veće ili blaže kazne.

5. SUDIJE ISTE ETNIČKE GRUPE U ODNOSU NA RAZLIČITU

Za slučajeve iz okružnih sudova²⁷ OEBS je uporedio slučajeve gde su okrivljeni i sudija pripadnici iste etničke grupe²⁸ sa slučajevima gde su okrivljeni i sudija pripadnici različite etničke grupe.²⁹

Tabela 21

	Gde sudija i okrivljeni pripadaju istoj etničkoj grupi	Gde sudija i okrivljeni pripadaju različitim etničkim grupama
Broj predmeta	134 (57%)	102 (43%)

5.1 Oslobadajući/ Osuđujući deo

Tabela 22

	Gde sudija i okrivljeni pripadaju istoj etničkoj grupi	Gde sudija i okrivljeni pripadaju različitim etničkim grupama
Krivi	126 (94%)	95 (93%)
Nisu krivi	8 (6%)	7 (7%)

Podaci pokazuju skoro identičan broj osuđenih/oslobođenih za obe grupe.

5.2 Tip kazne

²⁷ Kao što je pokazano u fusnoti 13, nedovoljni podaci su bili dostupni za opštinski sud i sudove za prekršaje, gde je velika većina slučajeva (između 95% i 99%) uključivalo sudije Albance.

²⁸ Na primer, i sudija i okrivljeni su kosovski Albanci, ili su obe osobe kosovski Srbi.

²⁹ Na primer, sudija je kosovski Albanac dok je okrivljeni pripadnik kosovskih Srba, ili je sudija kosovski Srbin dok je okrivljeni kosovski Rom.

Tabela 23

	Gde sudija i okrivljeni pripadaju istoj etničkoj grupi	Gde sudija i okrivljeni pripadaju različitim etničkim grupama
Novčana kazna	68 (54%)	24 (24%)
Uslovna zatvorska kazna	54 (43%)	58 (57%)
Zatvorska kazna	4 (3%)	13 (13%)

Podaci pokazuju da kada su okrivljeni i sudija pripadnici različitih etničkih grupa sudije češće donose uslovne kazne zatvora nego novčane kazne (57% prema 24%). Kada su okrivljeni i sudija pripadnici iste etničke grupe novčana kazna je bila najčešća (54%), a uslovna zatvorske kazne su donesene u samo 24% slučajeva.

Beleži se, da efektivni pritvor je dodeljen preko četiri puta češće kada su sudija i optuženi pripadali različitoj etničkoj grupi (13% prema 3%).

5.3 Prosečnost kazne

Tabela 24

	Kada je sudija iz iste etničke grupe	Kada je sudija iz različite etničke grupe
Novčana kazna	377 evra	389 evra
Uslovna zatvorska kazna	4.6 meseci	6.2 meseci
Imprisonment	4.0 meseci	4.8 meseci

Podaci pokazuju konstantan trend većih kazni u predmetima kada su okrivljeni i sudija pripadnici različitih etničkih grupa. Razlika je umerena za novčane kazne (u proseku, 3% više), ali je veća kako za kazne zatvora (u proseku, 20% veće) tako i za uslovne kazne zatvora (u proseku, 35% veće).

Konstantno veće prosečne kazne koje su zapažene u slučajevima na okružnom sudu možda govore da sudije okružnog suda izriču strože kazne kada su sudije i okrivljeni pripadnici različitih etničkih grupa. Međutim, možda su različite činjenice vezane za te slučajeve takođe odgovorne za razlike u kaznama.

6. ZAKLJUČAK

Pregled podataka dobijenih iz preko 1.000 predmeta iz kosovskih sudova govori da uopšteno nema sistematskih razlika između kazni i ishoda suđenja između kosovskih Albanaca i kosovskih nealbana ili među nealbanskim zajednicama. Pored toga, nekoliko uočenih razlika među grupama nije dosledno naklonjena određenoj grupi ili zajednici. U svakom slučaju, nije neophodno da uočene razlike među grupama dokazuju odstupanje u korist ili protiv specifične grupe. Jedinствене činjenice, otežavajuće i olakšavajuće okolnosti slučaja mogu da objasne razlike.

Interesantno je da je OEBS primetio da su okrivljeni u slučajevima u okružnom sudu kada je okrivljeni iste etničke pripadnosti kao sudija, dobijali malo blažu prosečnu kaznu od slučajeva u kojima su okrivljeni i sudija imali različitu etničku pripadnost.

S obzirom da je ovo bila preliminarna studija koja nije kontrolisala sve faktore koji mogu da utiču na kaznu, to je važno shvatiti granice ove studije. Ovaj izveštaj daje inicijalnu pregled koji bi mogao da bude koristan za dalja istraživanja i analize ove teme.

Ova karta nije zvanični dokument i data je samo kao referenca.

